

Підтримку надає:

Федеральне міністерство
продовольства і
сільського господарства

на підставі рішення
Німецького Бундестагу

Німецько-український
агрополітичний діалог

При Інституті економічних досліджень та політичних консультацій

Звіт з аграрної політики

APD/APR/08/2017

Аграрні перспективи України 2017-2030

Ефективне регулювання: моделювання аграрного сектору за умов вдосконалення регулятивного середовища

Марія Богонос, Анастасія Пилаєва
Експерти з аграрної політики АПД

Київ, вересень 2017

Про проект «Німецько-український агрополітичний діалог» (АПД)

Проект «Німецько-український агрополітичний діалог (АПД)» реалізується за підтримки Федеральним Міністерством продовольства та сільського господарства (BMEL) з 2006р. і наразі до 2018р. та за його замовленням через виконавця ТОВ ГФА Консалтинг Груп, а також робоче співтовариство, яке складається з ТОВ ІАК Аграр консалтинг, Лейбніц-Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою та ТОВ АФЦ Консультантс Інтернешнл. Реципієнтом проекту виступає Інститут економічних досліджень та політичних консультацій в Києві. При реалізації важливих заходів для розвитку ринку землі, використання державних земельних площ та приватизації АПД працює у кооперації з ТОВ з управління та реалізації земель (BVVG). Бенефіціаром проекту виступає Міністерство аграрної політики та продовольства України.

Проект має підтримувати Україну в питаннях розвитку сталого сільського господарства, ефективної переробної промисловості та підвищення міжнародної конкурентоспроможності відповідно до принципів ринкової та регуляторної політик та з урахуванням потенціалу розвитку, який виникає в рамках Угоди про Асоціацію між ЄС та Україною. З цією метою Проект має надавати інформацію про німецький, зокрема, східнонімецький, а також міжнародний, європейський досвід з розробки рамкових аграрно-політичних умов, а також з організації відповідних аграрно-політичних установ.

www.apd-ukraine.de

Автори:

к. с.-г. н., Марія Богонос

bogonos@apd-ukraine.de

Анастасія Пилаєва

pylaieva@apd-ukraine.de

Дисклеймер

Даний звіт опубліковано за відповідальності Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД). Будь-які точки зору та результати, висновки, пропозиції чи рекомендації, зазначені в ній, належать авторам та необов'язково відповідають поглядам АПД.

Передмова

В той час, як розробка політики та її введення залишаються політичними процесами, прийняття рішень на основі фактів¹ у політичних переговорах стало доволі поширеним явищем. Наприклад, Об'єднаний дослідницький центр (ОДЦ, «Joint research centre») Європейської комісії забезпечує наукову підтримку політичних рішень у Євросоюзі (ЄС). Впродовж усього циклу політичного процесу, який включає визначення проблемних сфер, політичні дебати, розробку політичних програм та їх введення, ОДЦ аналізує широкий спектр впливу цих програм на економіку, соціальну сферу та навколишнє середовище, і пропонує політичні інструменти для послаблення найменш та посилення найбільш бажаних ефектів цих програм. Маючи таку інформацію, управлінці мають змогу прийняти найбільш оптимальне політичне рішення. У своїй роботі ОДЦ використовує сучасні аналітичні підходи та методи. До їх складу входять економічні моделі прогнозного оцінювання розвитку аграрного сектору, моделі аналізу діяльності аграрних підприємств та моделі міжнародної торгівлі.

З 2014 Україна в рамках Угоди про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі між Україною та ЄС (УПВЗВТ) тримає курс на реформування своєї аграрної політики на менш регульовану та більш ринково орієнтовану. Аби допомогти Україні справитися із таким завданням, Німецько-український агрополітичний діалог (АПД) ініціював, і Міністерство аграрної політики та продовольства України (МАПЕ) підтримало, розробку сучасного інструменту для кількісної оцінки впливу політичних рішень на аграрний сектор України. Наслідуючи кращий досвід ЄС та Німеччини, за основу такого інструменту було взято економічну модель прогнозного оцінювання розвитку аграрного сектору та аналізу впливу агрополітики – модель AGMEMOD².

Модель AGMEMOD розробляється та обслуговується консорціумом численних університетів та дослідницьких інститутів у ЄС та за кордоном – Партнерство («Partnership») AGMEMOD. Штаб-квартира основної групи дослідників знаходиться в Німеччині (Тюнен Інститут аналізу ринків, «Thünen Institute of Market Analysis») та в Нідерландах (Інститут економічних досліджень Вагенінгену, «Wageningen Economic Research»). Вони координують діяльність усіх учасників консорціуму та зводять воедино роботу щодо моделі. Модель AGMEMOD є економетричною динамічною моделлю часткової рівноваги, що включає близько 50 продуктів сільського господарства (с/г) (включаючи групи продуктів) у близько 35 країнах (включаючи групи країн), що дозволяє оцінювати вплив політичних рішень на аграрний сектор та моделювати майбутній розвиток відповідних показників. До моделі включені країни-члени ЄС, Україна, Колишня Югославська Республіка Македонія, Туреччина та Росія. Так як модель країни для України в AGMEMOD уже було розроблено членами консорціуму, АПД зосередився на її удосконаленні та покращенні з урахуванням інтересів стейкхолдерів (тобто зацікавлених сторін) українського аграрного сектору.

Аби успішно досягти поставленої мети, було започатковано не лише особливу діяльність АПД, а й створено Ключову консультативну групу AGMEMOD Україна 2017-2030. До цієї

¹ Прийняття рішень на основі фактів – це процес прийняття рішень, виходячи з результатів досліджень, практичних та відповідних контекстуальних фактів (Vetoviolence 2012, https://vetoviolence.cdc.gov/apps/evidence/docs/EBDM_82412.pdf)

² Модель AGMEMOD <http://www.agmemod.eu/index.php/information/about-agmemod>

групи входять представники українського уряду, державних та неурядових організацій, українські та міжнародні науковці, а також представники бізнесу. Вони допомагають у зборі даних, визначенні ключових особливостей українського аграрного сектору та підходів до їх імплементації в модель, у розробці методів для моделювання політичних сценаріїв та багатьох інших аспектів моделювання.

Цей звіт представляє результати моделювання розвитку українського аграрного сектору за сценарієм «Ефективне регулювання».

Подяка

Ми щиро дякуємо членам Ключової консультаційної групи AGMEMOD Україна 2017-2030 за підтримку та цінні коментарі щодо проекту. Ми дякуємо заступниці Міністра аграрної політики та продовольства України – Олені Ковальовій, колишній заступниці Міністра аграрної політики та продовольства України з Європейської інтеграції – Владиславі Рутицькій, Голові Департаменту продовольства МАПЕ – Миколі Морозу, представникам Департаменту стратегії та економічного розвитку МАПЕ – Андрію Кінцаку (Голові департаменту), Ярославу Черевичному та Оксані Заворотько, Завідувачці Сектору взаємодії з асоціаціями громадських організацій МАПЕ – Аліні Сідлярєнко, Голові Департаменту науково-освітнього забезпечення та розвитку підприємництва на селі МАПЕ – Андрію Стефановичу, представникам Департаменту економічних стратегій та макроекономічного прогнозування Міністерства економічного розвитку та торгівлі (МЕРТ) – Наталії Горшківій (Голові департаменту), Валерії Войтенко, Оксані Лапань, Світлані Момот та Вірі Іщенко за їх співпрацю та підтримку проекту, а також за їх коментарі та пропозиції стосовно визначення основних рис аграрного сектору України для AGMEMOD та стосовно результатів моделювання, які було презентовано під час тематичних зустрічей.

Автори висловлюють особливу подяку Директору Інституту аналізу ринків у Йоганн Гайнріх Тюнен-Інституті («Johann Heinrich von Thünen Institute of Market Analysis»), Мартіну Банзе, та його колегам Верені Вольф та Петрі Саламон за їх постійну підтримку та рекомендації стосовно методів моделювання та імплементації політичних сценаріїв. Ми також вдячні представниці ОДЦ, Гуні Сальпутрі, за її поради та пропозиції стосовно розширення та моделювання агрополітики в AGMEMOD.

Ми щиро дякуємо представникам Українського клубу агробізнесу (УКАБ) – Тарасу Висоцькому (Генеральному директору), Олександрі Ковальчук, Дар'ї Гриценко та Олександрю Донченко, представникам Національної академії аграрних наук (НААН) – Жуку Валерію (Віце-президенту), Юрію Лупенку (Голові Інституту аграрної економіки НААН) та Шамілю Ібатуліну, декану Економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України – Анатолію Діброві, представникам Інституту економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) – Олегу Нівецькому та Вероніці Мовчан, представнику Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру – Ігорю Славіну, Голові асоціації «Земельне об'єднання України» – Андрію Кошилю, представнику асоціації «Аграрна спілка України» – Ларисі Старіковій та представнику Київської школи економіки – Денису Нізалову за їх підтримку в зборі даних, а також конструктивну критику, пропозиції та поради щодо проекту.

Зміст

Короткий виклад	7
Акроніми та аббревіатури	10
Перелік боксів і таблиць	11
Розділ 1 Вступ	12
Дерегуляція сектору сільського господарства	12
Модель AGMEMOD Україна	13
Сценарії моделювання	13
Розділ 2 Результати моделювання	15
2.1 Зернові та олійні	15
2.2 Пшениця	16
2.3 Ячмінь	17
2.4 Кукурудза	18
2.5 Овес	19
2.6 Жито	20
2.7 Насіння соняшника, олія та продукти повторної переробки	21
2.8 Насіння ріпаку, олія та продукти повторної переробки	23
2.9 Соеві боби, олія та продукти повторної переробки	25
Розділ 3 Висновки	27
Додаток	28

Короткий виклад

Згідно Угоди про поглиблену та всебічну зону вільної торгівлі між Україною та ЄС (УПВЗВТ), економіка України, включаючи сільське господарство (с/г), має поступово розвиватись у напрямку відповідності нормам Європейського союзу (ЄС). На сьогодні багато державних регулюючих норм походять з радянських часів і нерідко використовуються як джерело доходів через корупційні схеми.

В цьому контексті українські політики вивчають потенціал дерегуляції для забезпечення сталого зростання с/г сектору країни. Даний сценарій моделювання адресує це питання. Зокрема, це стосується усунення надмірного регулювання на рівні с/г виробників. Як показали результати дослідження Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ) та Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД) «Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств»³, відповідність численним правилам регулювання с/г діяльності займає 2-6% часу керівника підприємства і становить 1-3% від операційного бюджету самого господарства.

Представлене у цьому звіті дослідження фокусується на оцінці можливих наслідків дерегуляції і введення більш ефективного регулювання на рівні господарств. Для кількісної оцінки цих впливів було використано модель AGMEMOD. AGMEMOD – це економетрична динамічна модель часткової рівноваги, яка оцінює майбутній вплив змін в с/г політиці на виробництво, споживання, імпорт та експорт с/г продукції. Дане дослідження охоплює п'ять різних груп виробників – державні підприємства, домогосподарства, сімейні ферми, с/г господарства з земельним банком менше 5,000 га (менші (дрібніші) господарства (підприємства)) і більше, ніж 5,000 га (більші господарства (підприємства)). Ці групи було поділено згідно чотирьох визначених в моделі регіонів.

Відповідно до висновків дослідження «Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств»⁴ було проаналізовано три сценарії згідно з припущеннями, що дерегуляція призведе до скорочення виробничих витрат на 1%, 4% та 7%. Ці сценарії називаються відповідно: (i) «Ефективне регулювання, 1%», (ii) «Ефективне регулювання, 4%» та (iii) «Ефективне регулювання, 7%». Результати сценаріїв ефективного регулювання було порівняно з результатами Базового сценарію⁵, опублікованого

^{3,4} УКАБ та АПД (2017): Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств. Київ

⁵ АПД (2017): Аграрні перспективи України 2017-2030. Базовий сценарій: прогнози оцінки розвитку аграрного

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

АПД у липні 2017 року. Базовий сценарій передбачає умови «статус-кво політичних та економічних рамок умов на рівні 2015 року і відсутність державної підтримки в с/г».

Результати дослідження свідчать про те, що вдосконалення регулювання на рівні операційної діяльності підприємств у більшості випадків засвідчує маргінальний вплив на виробництво, споживання, експорт і імпорт зернових та олійних культур. Тим не менш, виявлено, що ефективне регулювання позитивно позначиться на розвитку більш прибуткових культур, а саме: пшениці, кукурудзи, насіння соняшника, ріпаку та соєвих бобів. В той час як сектори виробництва ячменю, вівса та жита, швидше за все, відчують протилежний вплив від введення ефективного регулювання. За оцінками, у порівнянні з Базовим сценарієм, експорт жита скоротиться, а експорт ячменю досягне мінімуму.

Тим не менш, є кілька виключень щодо загальної тенденції виробництва зернових і олійних культур для конкретних груп виробників в окремих регіонах країни. Що стосується виробництва пшениці, то всі групи виробників на Донбасі і в зоні степу, з єдиним винятком для сімейних ферм на Донбасі, зазнають зниження цього показника. Виняток, де виробництво ячменю зростає, стосується підприємств з земельним банком більше, ніж 5,000 га та сімейних ферм на Донбасі, а також дрібніших підприємств в зоні степу. Виробництво кукурудзи скоротиться в дрібніших підприємствах на Донбасі, більших підприємствах в зонах лісостепу і мішаних лісів, а також в державних підприємствах і сімейних фермах в зоні степу. Що стосується виробництва насіння соняшника, то воно зростатиме на сімейних фермах на Донбасі, зоні лісостепу і мішаних лісів, а також на більших та дрібніших підприємствах в зоні мішаних лісів. Незважаючи на загальну тенденцію, модель показує зниження виробництва насіння ріпаку в державних господарствах, дрібніших підприємствах і сімейних фермах на Донбасі та зоні мішаних лісів, а також у більших підприємствах в зоні степу. Виробництво соєвих бобів скоротиться на підприємствах з земельним банком більш, ніж 5,000 га в зоні лісостепу і серед всіх груп виробників на Донбасі і зоні степу.

В цілому, модель показує перехід підприємств до виробництва більш прибуткових культур та загального зростання виробництва зернових та олійних культур. Таким чином, можна зробити висновок, що вдосконалення регулятивного середовища сприятиме розвитку с/г сектору.

Варто зазначити, що результати моделювання залежать від ряду об'єктивних

невизначених факторів, які в основному стосуються змін клімату, політичних та фінансових криз. Щорчні зміни погодних умов, що впливають на врожайність, також не враховуються в прогнозному періоді. Натомість, прогнозні значення врожайності в певній мірі відображають середні значення врожайності минулих років. Все вищенаведене може призвести до відхилень прогнозних оцінок від фактичних даних. У цьому контексті також варто зазначити, що модель AGMEMOD побудована на основі даних, які, в більшості випадків, походять з офіційних українських джерел. Надійність та правдивість цих даних грає ключову роль в реалістичності прогнозних оцінок моделі.

Акроніми та абревіатури

АПД	Німецько-український агрополітичний діалог
ВВП	Валовий внутрішній продукт
га	гектар(-и)
ЄС	Європейський союз
МАПП	Міністерство аграрної політики та продовольства України
ППП	Продукти повторної переробки олійних на корм для тварин
т	тонна (-и)
с/г	Сільське господарство
тис	тисяча (-і)
УКАБ	Український клуб аграрного бізнесу
УПВЗВТ	Угода про поглиблену та всебічну зону вільної торгівлі між Україною та ЄС

Перелік боксів і таблиць

<i>Бокс 1</i>	Регулюючі заходи, які були прийняті до уваги.....	12
<i>Таблиця 2.1</i>	Результати моделювання для зернових та олійних культур згідно Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	16
<i>Таблиця 2.2</i>	Результати моделювання для пшениці за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	17
<i>Таблиця 2.3</i>	Результати моделювання для ячменю за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	17
<i>Таблиця 2.4</i>	Результати моделювання для кукурудзи за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	18
<i>Таблиця 2.5</i>	Результати моделювання для вівса за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	19
<i>Таблиця 2.6</i>	Результати моделювання для жита за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	20
<i>Таблиця 2.7</i>	Результати моделювання для соняшникового насіння за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання.....	21
<i>Таблиця 2.8</i>	Результати моделювання для соняшnikової олії та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	22
<i>Таблиця 2.9</i>	Результати моделювання для насіння ріпаку за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	23
<i>Таблиця 2.10</i>	Результати моделювання для олії ріпаку та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	24
<i>Таблиця 2.11</i>	Результати моделювання для соєвих бобів за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	25
<i>Таблиця 2.12</i>	Результати моделювання для соєвої олії та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання	26
<i>Додаток</i>		
<i>Таблиця А.1</i>	Моделювання результатів виробництва пшениці у різних регіонах та за групами виробників за умов Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання	28
<i>Таблиця А.2</i>	Моделювання результатів виробництва ячменю у різних регіонах та за групами виробників за умов Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання	29
<i>Таблиця А.3</i>	Моделювання результатів виробництва кукурудзи у різних регіонах та за групами виробників за умов Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання	30
<i>Таблиця А.4</i>	Моделювання результатів виробництва соняшnikового насіння у різних регіонах та за групами виробників за умов Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання	31
<i>Таблиця А.5</i>	Моделювання результатів виробництва насіння ріпаку у різних регіонах та за групами виробників за умов Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання	33
<i>Таблиця А.6</i>	Моделювання результатів виробництва соєвих у різних регіонах та за групами виробників за умов Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання	34

Розділ 1

Вступ

На сьогоднішній день Україна знаходиться на шляху важливого процесу реформування, який включає в себе різні аспекти політики країни. У 2014-2015 було розпочато процеси децентралізації та дерегуляції, які містять також реформи в с/г секторі економіки. Для отримання доступу на ринок ЄС, значні зусилля було спрямовано на гармонізацію національного с/г і продовольчого законодавств із європейським законодавством. Крім того, «Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки»⁶ Міністерства аграрної політики та продовольства України (МАПП) передбачає розвиток виробничої і соціальної інфраструктур з метою підвищення конкурентоспроможності с/г сектора, а також спрямована на поліпшення якості і безпеки харчових продуктів та збереження природних ресурсів. Особливу увагу МАПП приділяє регулюванню діяльності, пов'язаної з виробництвом на рівні підприємств. У доповіді Світового Банку «Сприяння розвитку бізнесу в с/г»⁷ зазначено, що добре продумані закони і правила – за підтримки сильних організацій і ефективних адміністративних процедур – необхідні для процвітання с/г. Зменшення регульованості с/г діяльності покращує бізнес-середовище, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та зростанню сектора.

Дерегуляція сектору сільського господарства

Дане дослідження послуговується результатами попередньої науково-дослідницької роботи, яку було спільно проведено УКАБ та АПД на тему «Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств»⁸. На думку авторів дослідження: «Значна кількість законів та правових актів, більшість яких продовжує діяти з радянських часів, створюють зайві перепони в щоденній роботі аграрних виробників, збільшують транзакційні витрати та спотворюють основну мету такого законодавства: забезпечення компетентної та належної с/г діяльності». Ці регулюючі заходи перераховано у Боксі 1.

Бокс 1 Регулюючі заходи, які було прийнято до уваги

- Обов'язкова реєстрація договорів оренди земельних ділянок
- Екологічний контроль земель
- Погодження переміщення негабаритного транспорту
- Щоденний медичний контроль
- Тижневе нормування робочого часу
- Карантинний контроль полів
- Перевірки пожежної безпеки
- Контроль зміни кількості тварин на підприємстві
- Цінове регулювання аграрної продукції
- Підготовка статистичної звітності

⁶ <http://minagro.gov.ua/node/16025>

⁷ World Bank (2016): Enabling the business of agriculture. Comparing regulatory good practices. Washington

⁸ УКАБ та АПД (2017): Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств. Київ

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Результати дослідження засвідчили, що с/г виробники витрачають близько 1-3% від річного операційного бюджету на дотримання регулятивних заходів, включаючи офіційні платежі за державне обслуговування, а також витрати пов'язані з корупцією.

Крім того, через неефективність дій рутинного контролю, менеджери середньої та вищої ланки змушені проводити значну кількість часу в переговорах та комунікаціях з державними органами. За приблизною оцінкою, в межах 2-6% робочого часу менеджерів витрачається на роботу і координацію з державними органами. Інші операційні витрати включають витрати часу на підготовку необхідної документації.

Час, витрачений менеджерами на дотримання регулюючих заходів, можна було би приділити розвитку бізнес-моделі і оптимізації виробництва. Крім того, деякі регулюючі заходи просто не можуть бути застосованими до ряду с/г виробників, які вже перейшли на сучасні технології, що до цих пір є не прийнятими до уваги чинним законодавством. Отже, виникає необхідність поновити регулювання відповідно до сучасних вимог.

Модель AGMEMOD Україна

Для оцінки впливу покращення регулятивного середовища на сектор с/г був використаний інструмент моделювання – AGMEMOD. Це економетрична, динамічна, багатонаціональна, мультипродуктова модель часткової рівноваги, що аналізує наслідки змін у політиці на с/г сектор в 2017-2030⁹.

Результати моделювання включають зміни у виробництві, споживанні, цінах, а також експорті та імпорті ряду с/г продуктів. Більш того, ці результати розподілені за регіонами – Донбас, зона мішаних лісів, лісостеп і степ (півострів Крим виключено з моделювання), і за групами виробників – державне господарства, домогосподарства, сімейні ферми, с/г господарства з земельним банком менше 5,000 га і понад 5,000 га.

Для того, щоб провести проєкцію розвитку сектора, необхідно розробити сценарій. Такий сценарій може містити цілий ряд припущень, як щодо с/г, так і загальних макроекономічних, які обумовлюють розвиток сектору. Загалом, модель AGMEMOD Україна враховує умови УПВЗВТ між Україною та ЄС, а також інші торговельні угоди, анексію Криму, військові заворушення на Донбасі та ін. на рівні 2015 р.

Макроекономічні чинники, які є екзогенними для моделі, включають наступне: валовий внутрішній продукт (ВВП), дефлятор ВВП, обмінний курс національної валюти, кількість населення в Україні і ціни на світовому ринку на с/г товари. Значення цих екзогенних показників взято з проєкцій різних установ терміном до 2030 р. Інші значення, як, наприклад, виробничі витрати, орендна плата за землю та кількість с/г виробників є припущеннями.

Сценарії моделювання

У березні 2017 р. експерти АПД опублікували проєкцію с/г сектору України на період до 2030 р. за умов «статус-кво і відсутності державної підтримки». Цей сценарій називається

⁹ АПД (2017): Аграрні перспективи України 2017-2030. Базовий сценарій: прогнози оцінки розвитку аграрного сектору за умов поточних економічної та політичної ситуацій та відсутності державної підтримки. Київ

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Базовим і включає в себе кілька припущень. Зокрема: економічні та загальні політичні умови до 2030 р. залишаються на рівні 2015 р., і с/г сектор не отримуватиме державної підтримки протягом всього періоду моделювання.

Сценарії, розроблені для оцінки впливу вдосконалення регулюючих заходів на рівні господарства на виробництво, споживання та торгівлю основними с/г культурами в Україні – це «Ефективне регулювання, 1%», «Ефективне регулювання, 4%» і «Ефективне регулювання, 7%». Вони розроблені за результатами дослідження з потенціалу дерегуляції в Україні, описаними в роботі «Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств»¹⁰. Зокрема, передбачають, що виробники включають витрати, пов'язані з неефективним регулюванням, в свої виробничі витрати, і відповідний показник коливається в межах 1-7%. Таким чином, сценарій «Ефективне регулювання, 1%» передбачає скорочення виробничих витрат на 1%; «Ефективне регулювання, 4%» – скорочення на 4% і сценарій «Ефективне регулювання, 7%» – скорочення на 7%.

---

¹⁰ УКАБ та АПД (2017): Потенціал дерегуляції в аграрному секторі України: аналіз з точки зору господарської діяльності підприємств. Київ

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Розділ 2

Результати моделювання

У наступному розділі представлено результати моделювання AGMEMOD з врахуванням Базового сценарія і трьох сценаріїв ефективного регулювання, які відображають зміни у виробництві, споживанні, імпорті та експорті головних с/г культур в Україні до 2030 р. Так як зміни у показниках виявилися маргінальними, у подальшому аналіз буде зосереджений на порівнянні результатів Базового сценарію і сценарію «Ефективне регулювання, 7%», оскільки цей сценарій являє собою скорочення виробничих витрат на 7% і засвідчує більш відчутні зміни в результатах моделювання.

2.1 Зернові та олійні

Результати проєкції, відображені в Таблиці 2.1, засвідчують, що виробництво і зернових, і олійних культур, за оцінками, зростає до 2030 р. Виробництво зерна зростає до 54,262.0 тис т у Базовому сценарії і до 54,842.3 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». У свою чергу, виробництво олійних культур, за оцінками, зростає до 13,903.2 тис т у Базовому сценарії і до 14,078.5 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». В обох випадках виробництво зростає швидшими темпами у разі зниження виробничих витрат, тобто при сценаріях ефективного регулювання.

Згідно проєкції, споживання і імпорт зернових та олійних не зазнає відчутних змін. Показник скорочення експорту зернових буде нижчим за умов сценаріїв ефективного регулювання в порівнянні з показником Базового сценарію. За умов сценарію «Ефективне регулювання, 7%» експорт складе 21,074.6 тис т, в той час як у Базовому сценарії – 20,548.1 тис т.

Що стосується олійних культур, зростання експорту за умов сценарію «Ефективне регулювання, 7%» буде вищим у порівнянні до Базового сценарію: 6,449.7 тис т і 6,356.0 тис т відповідно. Таким чином, можливо зробити висновок про те, що ефективне регулювання підсилює вплив Базового сценарія, так як позитивні показники зростатимуть швидше.

В цілому, передбачають, що вплив зміни с/г політики стосовно зменшення регулювання на рівні господарств сприятиме зростанню виробництва і обсягів експорту зернових та олійних культур. Зміни у споживанні та імпорті між сценаріїв є мінімальними. Результати проєкції розвитку секторів зернових і олійних культур з врахуванням Базового сценарію і сценаріями ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 Результати моделювання стосовно зернових і олійних культур з врахуванням Базового сценарію та сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Значення в 2008-2014 р.р., тис т ¹	Значення в 2030 р, тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
<i>Зернові</i>				
Виробництво	Базовий	51,348.3	54,262.0	5.67%
	Ефективне регулювання, 1%		54,344.8	5.84%
	Ефективне регулювання, 4%		54,593.4	6.32%
	Ефективне регулювання, 7%		54,842.3	6.80%
Споживання	Базовий	28,826.0	36,227.9	25.68%
	Ефективне регулювання, 1%		36,237.0	25.71%
	Ефективне регулювання, 4%		36,264.7	25.81%
	Ефективне регулювання, 7%		36,292.3	25.90%
Імпорт	Базовий	177.7	374.1	110.55%
	Ефективне регулювання, 1%		374.1	110.56%
	Ефективне регулювання, 4%		374.1	110.58%
	Ефективне регулювання, 7%		374.2	110.59%
Експорт	Базовий	22,216.0	20,548.1	-7.51%
	Ефективне регулювання, 1%		20,623.2	-7.17%
	Ефективне регулювання, 4%		20,848.8	-6.15%
	Ефективне регулювання, 7%		21,074.6	-5.14%
<i>Олійні</i>				
Виробництво	Базовий	12,343.8	13,903.2	12.63%
	Ефективне регулювання, 1%		13,928.2	12.84%
	Ефективне регулювання, 4%		14,003.3	13.44%
	Ефективне регулювання, 7%		14,078.5	14.05%
Споживання	Базовий	8,744.1	7,540.0	-13.77%
	Ефективне регулювання, 1%		7,551.7	-13.64%
	Ефективне регулювання, 4%		7,586.6	-13.24%
	Ефективне регулювання, 7%		7,621.5	-12.84%
Імпорт	Усі сценарії	16.9	14.6	-13.76%
Експорт	Базовий	3,221.0	6,356.0	97.33%
	Ефективне регулювання, 1%		6,369.4	97.74%
	Ефективне регулювання, 4%		6,409.5	98.99%
	Ефективне регулювання, 7%		6,449.7	100.24%

¹ Т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

2.2 Пшениця

Як засвідчує Таблиця 2.2, виробництво пшениці збільшиться до 24,206.9 тис т при Базовому сценарії і до 24,481.6 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». Що стосується розподілу згідно регіонів, групи виробників на Донбасі (за винятком сімейних ферм) і в зоні степу засвідчать зниження темпів виробництва (Див. Таблицю А.1 в Додатку).

Збільшення показників споживання пшениці згідно сценаріїв ефективного регулювання у порівнянні до Базового сценарію є незначним.

Результати моделювання показують, що очікуваний обсяг експорту збільшиться до 2030 р. в порівнянні з середніми значеннями в 2008-2014 р.р. У Базовому сценарії показник досягне 10,890.2 тис т, а при «Ефективному регулюванні, 7%» - 11,111.0 тис т. Імпорт пшениці сягне 43.34% збільшення при усіх сценаріїв, включаючи Базовий.

В цілому, проекція засвідчує, що ефект Базового сценарію, з точки зору збільшення обсягу виробництва, споживання та експорту пшениці, буде забезпечено створенням сприятливої бази регулювання в с/г України. Таким чином, скорочення виробничих витрат сприятиме зростанню сектора пшениці.

Результати проекції розвитку галузі пшениці за умов Базового сценарію і сценаріїв

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 Результати моделювання розвитку сектору пшениці за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014 р.р., тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	21,157.4	24,206.9	14.41%
	Ефективне регулювання, 1%		24,246.1	14.60%
	Ефективне регулювання, 4%		24,363.9	15.16%
	Ефективне регулювання, 7%		24,481.9	15.71%
Споживання	Базовий	12,512.3	13,306.3	6.35%
	Ефективне регулювання, 1%		13,314.5	6.41%
	Ефективне регулювання, 4%		13,338.9	6.61%
	Ефективне регулювання, 7%		13,363.5	6.80%
Імпорт	Усі сценарії	1.5	2.23	43.34%
Експорт	Базовий	7,994.3	10,890.2	36.22%
	Ефективне регулювання, 1%		10,921.7	36.62%
	Ефективне регулювання, 4%		11,016.2	37.80%
	Ефективне регулювання, 7%		11,111.0	38.99%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

2.3 Ячмінь

Результати проєкції розвитку сектору ячменю за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 Результати моделювання розвитку сектору ячменю за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014 р.р., тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	8,585.4	6,989.8	-18.59%
	Ефективне регулювання, 1%		6,988.4	-18.60%
	Ефективне регулювання, 4%		6,984.0	-18.65%
	Ефективне регулювання, 7%		6,979.6	-18.70%
Споживання	Базовий	5,346.1	9,111.3	70.43%
	Ефективне регулювання, 1%		9,110.9	70.42%
	Ефективне регулювання, 4%		9,109.9	70.40%
	Ефективне регулювання, 7%		9,108.8	70.38%
Імпорт	Базовий	13.4	2,121.5	15,671.63%
	Ефективне регулювання, 1%		2,122.6	15,679.59%
	Ефективне регулювання, 4%		2,125.9	15,703.97%
	Ефективне регулювання, 7%		2,129.2	15,728.73%
Експорт	Усі сценарії	3,322.0	близько 0	мінімальний показник

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Як засвідчують дані Таблиці 2.3, очікують, що виробництво ячменю скоротиться до 6,989.8 тис т за Базового сценарія і до 6,979.6 тис т при сценарії «Ефективне регулювання, 7%». Оскільки виробництво ячменю скоротиться при всіх сценаріях, можна зробити висновок про те, що з поліпшенням загального регулятивного середовища в с/г, виробництво ячменю в Україні продовжить скорочуватись швидшими темпами.

Беручи до уваги розподіл по зонам, єдиними вийнятками, де виробництво ячменю має зрости, це великі господарства і сімейні ферми на Донбасі, а також дрібніші господарства в зоні степу (Див. Таблицю А.2 в Додатку).

Очікують, що споживання ячменю зросте в усіх сценаріях на приблизно 70% до 2030 року

в порівнянні з середнім показником за 2008-2014 рр.

Високі показники імпорту супроводжуються майже нульовим експортом ячменю в 2030 р., що пояснюється зростанням сектора тваринництва, яке сприяє збільшенню попиту на корми для тварин. Внутрішнє виробництво не зможе задовольнити потреби в ячмені в якості кормів для тварин. Ефект посилюється з поліпшенням регулятивних умов.

2.4 Кукурудза

Результати проєкції розвитку сектору кукурудзи за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 Результати моделювання розвитку сектору кукурудзи за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014 р.р., тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	19,583.2	21,212.6	8.32%
	Ефективне регулювання, 1%		21,258.2	8.55%
	Ефективне регулювання, 4%		21,395.3	9.25%
	Ефективне регулювання, 7%		21,532.6	9.95%
Споживання	Базовий	9,000.8	11,945.8	32.72%
	Ефективне регулювання, 1%		11,947.9	32.74%
	Ефективне регулювання, 4%		11,954.0	32.81%
	Ефективне регулювання, 7%		11,960.2	32.88%
Імпорт	Базовий	40.2	18.8	-53.28%
	Ефективне регулювання, 1%		18.8	-53.28%
	Ефективне регулювання, 4%		18.8	-53.25%
	Ефективне регулювання, 7%		18.8	-53.23%
Експорт	Базовий	10,714.9	9,316.4	-13.05%
	Ефективне регулювання, 1%		9,360.0	-12.64%
	Ефективне регулювання, 4%		9,491.0	-11.42%
	Ефективне регулювання, 7%		9,622.1	-10.20%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Згідно Таблиці 2.4 можна зробити висновок про те, що очікують ріст виробництва кукурудзи приблизно до 21,212.6 тис т за умов Базового сценарію і до 21,532.6 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». Проєкція показує ріст виробництва кукурудзи при всіх трьох сценаріях ефективного регулювання. Отже, з введенням ефективного регулювання виробництво кукурудзи продовжуватиме зростати швидше.

Що стосується розподілу за зонами та групами виробників, виробництво кукурудзи скоротиться у дрібніших господарствах на Донбасі, більших господарствах зон лісостепу і мішаних лісів, сімейних фермах в зоні степу та у державних господарствах і (Див. Таблицю А.3 в Додатку).

Очікують, що споживання кукурудзи зросте до 2030 р. в порівнянні з середніми показниками в 2008-2014 рр. в усіх сценаріях. Імпорт кукурудзи, за оцінками, скоротиться приблизно на 53% до 2030 р.

Очікують, що показники експорту теж знизяться. У сценаріях ефективного регулювання таке зниження є менш помітним ніж за умов Базового сценарію. Зокрема, за умов Базового сценарію очікується, що експорт кукурудзи складе 9,316.4 тис т, а у «Ефективному регулюванні, 7%» – 9,622.1 тис т.

Отже, в рамках сценаріїв ефективного регулювання очікують, що виробництво і

споживання кукурудзи збільшуватиметься більш швидкими темпами порівняно до Базового сценарію. Обсяги імпорту та експорту продовжуватимуть падати. В цілому, зменшення регулювання на рівні господарства вплине позитивно на сектор кукурудзи.

2.5 Овес

Результати проєкції розвитку сектору вівса за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 Результати моделювання розвитку сектору вівса за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014 р.р., тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни в порівнянні з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	621.2	537.7	-13.44%
	Ефективне регулювання, 1%		537.1	-13.54%
	Ефективне регулювання, 4%		535.3	-13.83%
	Ефективне регулювання, 7%		533.4	-14.13%
Споживання	Базовий	618.3	578.2	-6.48%
	Ефективне регулювання, 1%		575.88	-6.58%
	Ефективне регулювання, 4%		574.12	-6.86%
	Ефективне регулювання, 7%		577.63	-7.14%
Імпорт	Базовий	7.2	41.5	473.84%
	Ефективне регулювання, 1%		41.5	474.26%
	Ефективне регулювання, 4%		41.6	475.64%
	Ефективне регулювання, 7%		41.7	477.02%
Експорт	Усі сценарії	8.1	1.0	-88.12%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Вплив від введення ефективного регулювання на виробництво вівса дуже незначний, особливо стосовно показників споживання, імпорту та експорту.

У Таблиці 2.5 результати моделювання засвідчують, що виробництво вівса знизиться у порівнянні до середнього значення 2008-2014 рр. Оскільки темпи виробництва спадають при всіх трьох сценаріях, то можна очікувати, що з введенням ефективного регулювання виробництво буде продовжувати знижуватися швидшими темпами.

В цілому скорочення виробничих витрат на рівні господарств призведе до швидшого скорочення виробництва вівса. Це пов'язано зі збільшенням рентабельності більш прибуткових культур. Таким чином, зменшення виробництва вівса пояснюється переходом фермерів на виробництво більш прибуткових культур.

2.6 Жито

Результати проєкції розвитку сектору жита за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 Результати моделювання розвитку сектору жита за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008 - 2014 р.р., тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	691.3	539.9	-21.90%
	Ефективне регулювання, 1%		539.8	-21.93%
	Ефективне регулювання, 4%		539.2	-22.00%
	Ефективне регулювання, 7%		538.7	-22.08%
Споживання	Базовий	677.0	510.3	-24.62%
	Ефективне регулювання, 1%		510.3	-24.63%
	Ефективне регулювання, 4%		510.0	-24.66%
	Ефективне регулювання, 7%		509.8	-24.69%
Імпорт	Усі сценарії	2.7	близько 0	-100%
Експорт	Базовий	23.2	29.6	27.54%
	Ефективне регулювання, 1%		29.5	27.11%
	Ефективне регулювання, 4%		29.2	25.73%
	Ефективне регулювання, 7%		28.8	24.31%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Згідно з результатами моделювання, ефективне регулювання матиме незначний вплив на виробництво, споживання, експорт та імпорт жита. Тим не менш, показники виробництва та споживання зменшуватимуться швидшими темпами за умов сценаріїв ефективного регулювання у порівнянні до Базового сценарію.

Обсяги імпорту скоротяться, так як внутрішні потреби будуть задоволені внутрішнім виробництвом. Оскільки більше жита використовуватиметься на внутрішньому ринку, з введенням ефективного регулювання, зростання експорту також буде меншим у порівнянні до Базового сценарію.

2.7 Насіння соняшника, олія та продукти повторної переробки

Результати проєкції розвитку сектору насіння соняшника за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 Результати моделювання розвитку сектору насіння соняшника за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014 р.р., тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	8,270.0	7,107.9	-14.05%
	Ефективне регулювання, 1%		7,118.0	-13.93%
	Ефективне регулювання, 4%		7,148.7	-13.56%
	Ефективне регулювання, 7%		7,179.2	-13.19%
Споживання	Базовий	7,341.0	5,548.9	-24.41%
	Ефективне регулювання, 1%		5,559.4	-24.27%
	Ефективне регулювання, 4%		5,591.0	-23.84%
	Ефективне регулювання, 7%		5,622.5	-23.41%
Імпорт	Усі сценарії	12.2	8.3	-32.31%
Експорт	Базовий	554.3	1,545.6	178.85%
	Ефективне регулювання, 1%		1,545.3	178.78%
	Ефективне регулювання, 4%		1,544.2	178.59%
	Ефективне регулювання, 7%		1,543.2	178.40%

¹ Т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АГД

Як засвідчує Таблиця 2.7, виробництво насіння соняшнику зменшиться до 7,107.9 тис т за умов Базового сценарію і до 7,179.24 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%» у порівнянні до середнього значення у 2008-2014 р.р. (8,270.04 тис т). Однак, результати моделювання показують, що в деяких регіонах України виробництво зростає, зокрема: в сімейних фермах на Донбасі, в зонах лісостепу та мішаних лісів, а також у більших і дрібніших господарствах в зоні мішаних лісів (Див. Таблицю А.4 в Додатку).

Очікують, що показники споживання також знизяться до 2030 року. Імпорт насіння соняшнику скоротиться на 32.31% при всіх сценаріях. Різниця в обсягах експорту між сценаріями є незначною, однак вони трохи вищі за умов Базового сценарію ніж за сценаріїв ефективного регулювання.

В цілому, в секторі насіння соняшнику з введенням ефективного регулювання можна очікувати, що показники виробництва і споживання спадатимуть з меншою швидкістю, ніж за умов Базового сценарію.

Результати проєкції розвитку сектору соняшникової олії та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 Результати моделювання розвитку сектору соняшникової олії та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008- 2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
<i>Соняшникова олія</i>				
Виробництво	Базовий	3,187.2	2,364.8	-25.80%
	Ефективне регулювання, 1%		2,369.4	-25.66%
	Ефективне регулювання, 4%		2,383.1	-25.23%
	Ефективне регулювання, 7%		2,396.8	-24.80%
Споживання	Усі сценарії	554.2	759.7	37.08%
Імпорт	Усі сценарії	30.6	119.2	289.70%
Експорт	Базовий	2,674.5	1,724.3	-35.53%
	Ефективне регулювання, 1%		1,728.9	-35.36%
	Ефективне регулювання, 4%		1,742.6	-34.84%
	Ефективне регулювання, 7%		1,756.4	-34.33%
<i>ППП соняшника</i>				
Виробництво	Базовий	3,108.5	2,277.9	-26.72%
	Ефективне регулювання, 1%		2,282.3	-26.58%
	Ефективне регулювання, 4%		2,295.5	-26.15%
	Ефективне регулювання, 7%		2,308.7	-25.73%
Споживання	Усі сценарії	385.1	286.8	-25.53%
Імпорт	Усі сценарії	119.2	6.2	710.00%
Експорт	Базовий	2,724.0	1,997.3	-26.68%
	Ефективне регулювання, 1%		2,001.7	-26.52%
	Ефективне регулювання, 4%		2,014.9	-26.03%
	Ефективне регулювання, 7%		2,028.1	-25.55%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Таблиця 2.8 засвідчує, що стосовно сектору виробництва соняшникової олії і ППП за сценаріїв ефективного регулювання скорочення виробництва і експорту не такі виразні, як при Базовому сценарії.

Щодо виробництва соняшникової олії, воно скоротиться з 3,187.2 тис т у 2008-2014 р.р. до 2,364.8 тис т при Базовому сценарії порівняно з 2,396.8 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». Експорт зменшиться до 1,724.3 тис т і 1,756.4 тис т відповідно, у порівнянні до 2,674.5 тис т – середнього значення у 2008-2014 р.р.

Що стосується соняшникового ППП, виробництво скоротиться на 26.72% за умов Базового сценарію і на 25.73% при «Ефективному регулюванні, 7%», в той час як експорт скоротиться на 26.68% і 25.55% відповідно.

Отже, сектор соняшникової олії і ППП характеризуватиметься вищими обсягами виробництва і експорту за умов введення ефективного регулювання, ніж при Базовому сценарії. Тим не менш, ці показники будуть характеризуватися негативними трендами.

2.8 Насіння ріпаку, олія та продукти повторної переробки

Результати проєкції розвитку сектору насіння ріпаку за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 Результати моделювання розвитку сектору насіння ріпаку за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	1,951.5	4,045.3	107.29%
	Ефективне регулювання, 1%		4,056.9	107.89%
	Ефективне регулювання, 4%		4,091.8	109.68%
	Ефективне регулювання, 7%		4,126.8	111.47%
Споживання	Базовий	281.6	527.5	87.34%
	Ефективне регулювання, 1%		528.0	87.52%
	Ефективне регулювання, 4%		529.6	88.07%
	Ефективне регулювання, 7%		531.1	88.63%
Імпорт	Усі сценарії	2.9	2.3	-21.13
Експорт	Базовий	1,664.3	3,520.0	111.50%
	Ефективне регулювання, 1%		3,531.1	112.17%
	Ефективне регулювання, 4%		3,564.4	114.17%
	Ефективне регулювання, 7%		3,598.0	116.18%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку
Джерело: АПД

Як засвідчено в Таблиці 2.9, очікують, що виробництво насіння ріпаку сягне 4,045.3 тис т за умов Базового сценарію і 4,126.8 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». Так як показники зростають, можна зробити висновок про те, що з поліпшенням регулятивного середовища виробництво насіння ріпаку зростатиме більше.

Незважаючи на загальну тенденцію, модель проєктує зниження виробництва насіння ріпаку в державних господарствах, дрібніших господарствах і сімейних фермах на Донбасі і у зоні мішаних лісів, та у більших господарствах в зоні лісостепу (Див. Таблицю А.5 в Додатку).

Очікують, що показники споживання насіння ріпаку зростуть. При «Ефективному регулюванні, 7%» вони дорівнюватимуть 531.1 тис т, а при Базовому сценарії – 527.5 тис т.

Обсяг імпорту зменшиться на 21.13%. Експорт насіння ріпаку складе 3,520.0 тис т за умов Базового сценарію і 3,598.0 тис т при сценарії «Ефективного регулювання, 7%». Отже, ефективне регулювання посилить ефект Базового сценарію, так як виробництво, споживання та експорт насіння ріпаку зростатимуть швидше. Можна зробити висновок про те, що з поліпшенням регуляторного середовища в с/г, сектор насіння ріпаку в цілому продовжуватиме зростати.

Результати проєкції розвитку секторів олії та ППП ріпаку за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 Результати моделювання розвитку сектору олії ріпаку та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
<i>Олія ріпака</i>				
Виробництво	Базовий	50.2	88.0	75.40%
	Ефективне регулювання, 1%		88.2	75.82%
	Ефективне регулювання, 4%		88.8	77.05%
	Ефективне регулювання, 7%		89.5	78.29%
Споживання	Усі сценарії	31.8	58.5	84.13%
Імпорт	Усі сценарії	0.3	0.8	125.42%
Експорт	Базовий	18.7	30.3	61.49%
	Ефективне регулювання, 1%		30.5	62.60%
	Ефективне регулювання, 4%		31.1	65.91%
	Ефективне регулювання, 7%		31.7	69.22%
<i>ППП ріпака</i>				
Виробництво	Базовий	69.6	121.5	74.45%
	Ефективне регулювання, 1%		121.7	74.86%
	Ефективне регулювання, 4%		122.6	76.09%
	Ефективне регулювання, 7%		123.5	77.33%
Споживання	Базовий	47.1	95.9	103.85%
	Ефективне регулювання, 1%		96.1	104.14%
	Ефективне регулювання, 4%		96.5	105.06%
	Ефективне регулювання, 7%		96.9	105.95%
Імпорт	Усі сценарії	0.7	0.01	-98.61%
Експорт	Базовий	23.3	25.5	9.66%
	Ефективне регулювання, 1%		25.7	10.31%
	Ефективне регулювання, 4%		26.1	12.15%
	Ефективне регулювання, 7%		26.5	14.05%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Таблиця 2.10 засвідчує, що стосовно секторів олії і ППП ріпаку сценарії ефективного регулювання посилюють вплив Базового сценарія, забезпечуючи вищі темпи зростання виробництва. Виробництво олії ріпаку зростатиме і складе 88.0 тис т за умов Базового сценарію і 89.5 тис т при сценарії «Ефективного регулювання, 7%», у порівнянні до середнього значення у 2008-2014 рр. – 50.1 тис т. Виробництво ППП ріпаку зросте до 25.5 тис т за умов Базового сценарію і 26.5 тис т при сценарії «Ефективного регулювання, 7%», тоді як середнє значення у 2008-2014 рр. становило 23.3 тис т.

Споживання та імпорт олії ріпаку збільшиться на 84.13% та 125.4%, відповідно, у порівнянні до значень 2008-2014 рр. Споживання ППП ріпаку зросте на 103.85% за умов Базового сценарію і на 105.95% – при сценарії «Ефективного регулювання, 7%».

Імпорт ППП ріпаку скоротиться до мінімуму. Що стосується експорту, то можна відзначити, що ефективне регулювання підсилює вплив Базового сценарію, так як експорт олії і ППП має вищі показники зростання саме при ефективному регулюванні.

Отже, з усуненням надмірного регулювання на рівні господарства, очікують, що виробництво та експорт олії ріпаку і ППП, зросте, а імпорт скоротиться.

2.9 Соєві боби, олія та продукти повторної переробки

Результати проєкції розвитку сектору соєвих бобів за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 Результати моделювання розвитку сектору соєвих бобів за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показники в 2008-2014, тис т ¹	Показники в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
Виробництво	Базовий	2,122.2	2,750.0	29.58%
	Ефективне регулювання, 1%		2,753.2	29.73%
	Ефективне регулювання, 4%		2,762.8	30.18%
	Ефективне регулювання, 7%		2,772.4	30.63%
Споживання	Базовий	1,121.5	1,463.6	30.50%
	Ефективне регулювання, 1%		1,464.2	30.55%
	Ефективне регулювання, 4%		1,466.0	30.71%
	Ефективне регулювання, 7%		1,467.8	30.87%
Імпорт	Усі сценарії	1.7	4.0	128.75%
Експорт	Базовий	1,002.4	1,290.4	28.73%
	Ефективне регулювання, 1%		1,293.0	28.99%
	Ефективне регулювання, 4%		1,300.8	29.77%
	Ефективне регулювання, 7%		1,308.6	30.54%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Згідно результатів моделювання, представлених в Таблиці 2.11, до 2030 р. виробництво соєвих бобів збільшиться до 2,750.0 тис т за умов Базового сценарію і до 2,772.4 тис т при «Ефективному регулюванні, 7%». Що стосується регіонального розподілу, то виробництво соєвих бобів скорочується на більших підприємствах в зоні лісостепу, також серед всіх груп виробників на Донбасі і в зоні степу (Див. Таблицю А.6 в Додатку).

Споживання та імпорт соєвих бобів зростає майже однаково в усіх сценаріях. Показники експорту також зростають. Зокрема, експорт досягне 1,290.4 тис т за умов Базового сценарію, у той час як в рамках сценарію «Ефективне регулювання, 7%» він складе 1,308.6 тис т, що на 30.54% вище за середнє значення 2008-2014 рр.

Можна зробити висновок про те, що ефективне регулювання підсилює вплив Базового сценарію, так як всі позитивні показники зростають швидше. Відповідно, вдосконалення регулювання господарської діяльності діяльності позитивно вплине на сектор.

Результати проєкції розвитку сектору соєвої олії та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання представлено в Таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 Результати моделювання розвитку сектору соєвої олії та ППП за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Показник	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 р.р.
<i>Соєва олія</i>				
Виробництво	Базовий	84.9	100.8	18.66%
	Ефективне регулювання, 1%		100.9	18.79%
	Ефективне регулювання, 4%		101.2	19.17%
	Ефективне регулювання, 7%		101.5	19.55%
Споживання	Усі сценарії	31.9	63.0	97.41%
Імпорт	Усі сценарії	0.07	0.1	-54.21%
Експорт	Базовий	53.1	37.8	-28.86%
	Ефективне регулювання, 1%		37.9	-28.65%
	Ефективне регулювання, 4%		38.2	-28.05%
	Ефективне регулювання, 7%		38.6	-27.45%
<i>ППП сої</i>				
Виробництво	Базовий	362.4	425.5	17.42%
	Ефективне регулювання, 1%		426.0	17.54%
	Ефективне регулювання, 4%		427.3	17.92%
	Ефективне регулювання, 7%		428.7	18.29%
Споживання	Усі сценарії	382.7	724.3	89.25%
Імпорт	Базовий	45.2	299.8	562.71%
	Ефективне регулювання, 1%		299.3	561.69%
	Ефективне регулювання, 4%		297.9	558.68%
	Ефективне регулювання, 7%		296.6	555.70%
Експорт	Усі сценарії	7.1	близько 0	-100.00%

¹ т – тонн. Споживання включає також використання на корм тваринам та переробку

Джерело: АПД

Згідно Таблиці 2.12, стосовно секторів соєвої олії і ППП сценарії ефективного регулювання посилюють вплив Базового сценарію, забезпечуючи вищий рівень виробництва для обох секторів. Скорочення експорту соєвої олії буде нижчим у сценаріях ефективного регулювання, ніж за умов Базового сценарію. Виробництво соєвої олії збільшиться на 18.66% при Базовому сценарії в порівнянні з 19.55% відповідно до «Ефективного регулювання, 7%», і експорт зменшиться на 28.86% і 27.45%, відповідно.

Що стосується ППП сої, виробництво збільшиться до 425.5 тис т при Базовому сценарії і до 428.7 тис т при сценарії «Ефективне регулювання, 7%», у порівнянні з 362.4 тис т – середнього значення 2008-2014рр. Імпорт ППП сої збільшиться на 562.71% і 555.7%, відповідно, причиною чого буде зростання сектору тваринництва. Імпорт соєвої олії зменшиться на 54.21% у всіх сценаріях.

В цілому, можна зробити висновок про те, що вплив поліпшення регулятивного середовища в цілому є позитивним для секторів соєвих бобів, олії та ППП.

Розділ 3

Висновки

Результати моделювання свідчать, що вплив ефективного регулювання на рівні господарства на с/г сектор не є надзвичайним. Проте, є досить багато покращень, особливо щодо більшого зростання виробництва зернових і олійних культур в цілому.

Загалом, результати моделювання показують граничні зміни показників. Так, що стосується виробництва, максимальна позитивна різниця (якщо показник збільшується) між Базовим сценарієм і одним із сценаріїв ефективного регулювання становить 2%, а максимальна негативна різниця (якщо показник зменшується) становить -1.4%. Зростання виробництва за умов ефективного регулювання спостерігаються для секторів пшениці, кукурудзи, насіння ріпаку, олії та ППП ріпаку, соєвих бобів, олії та ППП сої. З іншого боку, виробництво зменшується для ячменю, жита, вівса, насіння соняшника, олії та ППП.

В основному результати моделювання свідчать, що скорочення виробничих витрат призводить до посилення ефекту Базового сценарію таким чином, що позитивні показники ростуть, а негативні показники зменшуються швидшими темпами. Як приклад, виробництво і споживання жита і вівса, і виробництва ячменю будуть скорочуватись швидше з поліпшенням регулювання господарської діяльності. Однак, у деяких випадках ефективне регулювання не підсилює вплив Базового сценарію і негативно впливає на позитивні показники. Це стосується експорту жита і соняшникового насіння, імпорту ППП сої і споживання ячменю. Ці показники зростають повільніше при ефективному регулюванні ніж за умов Базового сценарію. З іншого боку, негативні показники зменшуються повільніше при ефективному регулюванні ніж за умов Базового сценарію. Вони стосуються в основному ринків соняшникового насіння, олії та ППП.

Результати моделювання показують досить оптимістичний результат для сектору олійних культур. Виробництво загалом і експорт олійних зростають швидше, а споживання зменшується повільніше з поліпшенням регулювання господарської діяльності. Що стосується насіння ріпаку, олії і ППП, а також соєвих бобів, олії і ППП – позитивні показники зростатимуть швидше при ефективному регулюванні. Що стосується зернових культур, то ефективне регулювання також посилює ефект Базового сценарію: показники виробництва, споживання, імпорту та експорту поліпшаться. Якщо розглядати зернові окремо, то сектори пшениці і кукурудзи відчуватимуть позитивний вплив ефективного регулювання, а сектори ячменю, вівса і жита – негативний. Скорочення виробництва останніх компенсується за рахунок росту виробництва пшениці та кукурудзи, що є більш прибутковими культурами.

Загалом, результати за сценаріями ефективної регуляції підтримують результати Базового сценарію та показують, що з поліпшенням регулятивного середовища, тенденція до зосередження на більш прибуткових культурах посилиться. Цей висновок та результати дослідження можуть стати в нагоді тим стейкхолдерам агросектору України, які приймають участь у процесі дерегуляції в с/г.

Додаток

Таблиця А.1 Результати моделювання розвитку виробництва пшениці за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Мішаний ліс</i>				
Більші господарства	Базовий	376.9	619.2	64.30%
	Ефективне регулювання, 1%		620.1	64.54%
	Ефективне регулювання, 4%		622.9	65.28%
	Ефективне регулювання, 7%		625.7	66.01%
Дрібніші господарства	Базовий	886.7	2,417.8	172.68%
	Ефективне регулювання, 1%		2,420.9	173.03%
	Ефективне регулювання, 4%		2,430.4	174.10%
	Ефективне регулювання, 7%		2,439.9	175.16%
Сімейні ферми	Базовий	150.5	211.0	40.23%
	Ефективне регулювання, 1%		211.7	40.66%
	Ефективне регулювання, 4%		213.6	41.96%
	Ефективне регулювання, 7%		215.6	43.26%
Загалом	Базовий	1,414.0	3,248.0	129.70%
	Ефективне регулювання, 1%		3,252.7	130.03%
	Ефективне регулювання, 4%		3,266.9	131.03%
	Ефективне регулювання, 7%		3,281.1	132.04%
<i>Лісостеп</i>				
Більші господарства	Базовий	1,998.7	2,429.7	21.56%
	Ефективне регулювання, 1%		2,436.2	21.89%
	Ефективне регулювання, 4%		2,455.8	22.87%
	Ефективне регулювання, 7%		2,475.3	23.84%
Дрібніші господарства	Базовий	4,018.7	6,050.2	50.55%
	Ефективне регулювання, 1%		6,056.3	50.70%
	Ефективне регулювання, 4%		6,074.6	51.16%
	Ефективне регулювання, 7%		6,093.0	51.62%
Сімейні ферми	Базовий	808.8	1,159.2	43.32%
	Ефективне регулювання, 1%		1,162.5	43.73%
	Ефективне регулювання, 4%		1,172.4	44.95%
	Ефективне регулювання, 7%		1,182.3	46.17%
Загалом	Базовий	6,826.3	9,639.1	41.21%
	Ефективне регулювання, 1%		9,702.8	41.44%
	Ефективне регулювання, 4%		9,750.5	42.14%
	Ефективне регулювання, 7%		9,655.0	42.84%
<i>Степ</i>				
Більші господарства	Базовий	893.7	690.2	-22.76%
	Ефективне регулювання, 1%		694.0	-22.34%
	Ефективне регулювання, 4%		705.3	-21.08%
	Ефективне регулювання, 7%		716.6	-19.82%
Дрібніші господарства	Базовий	3,340.9	2,461.4	-26.32%
	Ефективне регулювання, 1%		2,469.2	-26.09%
	Ефективне регулювання, 4%		2,492.6	-25.39%
	Ефективне регулювання, 7%		2,516.0	-24.69%
Сімейні ферми	Базовий	1,235.2	1,068.3	-13.51%
	Ефективне регулювання, 1%		1,072.7	-13.16%
	Ефективне регулювання, 4%		1,085.8	-12.10%
	Ефективне регулювання, 7%		1,099.0	-11.03%
Загалом	Базовий	5,469.8	4,220.0	-22.85%
	Ефективне регулювання, 1%		4,235.9	-22.56%
	Ефективне регулювання, 4%		4,283.7	-21.68%
	Ефективне регулювання, 7%		4,331.6	-20.81%
<i>Державні підприємства</i>				
Загалом	Базовий	290.8	381.2	31.10%
	Ефективне регулювання, 1%		381.8	31.30%
	Ефективне регулювання, 4%		383.6	31.92%
	Ефективне регулювання, 7%		385.4	32.54%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Донбас</i>				
Більші господарства	Базовий	513.5	273.7	-46.69%
	Ефективне регулювання, 1%		274.7	-46.50%
	Ефективне регулювання, 4%		277.5	-45.95%
	Ефективне регулювання, 7%		280.4	-45.40%
Дрібніші господарства	Базовий	800.9	506.1	-36.81%
	Ефективне регулювання, 1%		507.0	-36.69%
	Ефективне регулювання, 4%		509.7	-36.36%
	Ефективне регулювання, 7%		512.3	-36.03%
Сімейні ферми	Базовий	437.8	473.5	8.13%
	Ефективне регулювання, 1%		473.7	8.19%
	Ефективне регулювання, 4%		474.5	8.37%
	Ефективне регулювання, 7%		475.2	8.54%
Загалом	Базовий	1,752.2	1,253.3	-28.47%
	Ефективне регулювання, 1%		1,255.4	-28.35%
	Ефективне регулювання, 4%		1,261.7	-27.99%
	Ефективне регулювання, 7%		1,267.9	-27.64%

¹ т-тонн

Джерело: АПД

Таблиця А.2 Результати моделювання розвитку виробництва ячменю за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни в порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Мішаний ліс</i>				
Більші господарства	Базовий	85.7	56.6	-33.88%
	Ефективне регулювання, 1%		56.5	-34.09%
	Ефективне регулювання, 4%		55.9	-34.72%
	Ефективне регулювання, 7%		55.4	-35.34%
Дрібніші господарства	Базовий	215.8	172.6	-20.00%
	Ефективне регулювання, 1%		171.9	-20.33%
	Ефективне регулювання, 4%		169.8	-21.33%
	Ефективне регулювання, 7%		167.6	-22.33%
Сімейні ферми	Базовий	40.4	12.1	-69.93%
	Ефективне регулювання, 1%		12.0	-70.13%
	Ефективне регулювання, 4%		11.8	-70.75%
	Ефективне регулювання, 7%		11.6	-71.37%
Загалом	Базовий	341.8	241.4	-29.38%
	Ефективне регулювання, 1%		240.4	-29.67%
	Ефективне регулювання, 4%		237.5	-30.52%
	Ефективне регулювання, 7%		234.5	-31.39%
<i>Лісостеп</i>				
Більші господарства	Базовий	458.8	3.7	-99.20%
	Ефективне регулювання, 1%		3.7	-99.20%
	Ефективне регулювання, 4%		3.7	-99.19%
	Ефективне регулювання, 7%		3.7	-99.19%
Дрібніші господарства	Базовий	1,378.7	628.2	-54.44%
	Ефективне регулювання, 1%		626.5	-54.56%
	Ефективне регулювання, 4%		621.6	-54.91%
	Ефективне регулювання, 7%		616.6	-55.27%
Сімейні ферми	Базовий	325.8	1.6	-99.51%
	Ефективне регулювання, 1%		1.6	-70.13%
	Ефективне регулювання, 4%		1.6	-70.75%
	Ефективне регулювання, 7%		1.6	-71.37%
Загалом	Базовий	2,163.4	633.4	-70.72%
	Ефективне регулювання, 1%		631.8	-70.80%
	Ефективне регулювання, 4%		626.9	-71.02%
	Ефективне регулювання, 7%		622.0	-71.25%
<i>Степ</i>				
Більші господарства	Базовий	268.7	0.8	-99.71%
	Ефективне регулювання, 1%		0.8	-99.71%
	Ефективне регулювання, 4%		0.8	-99.71%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни в порівняно з 2008-2014 рр.
	Ефективне регулювання, 7%		0.8	
Дрібніші господарства	Базовий	1,449.2	1,449.1	-0.01%
	Ефективне регулювання, 1%		1,449.7	0.03%
	Ефективне регулювання, 4%		1,451.4	0.15%
	Ефективне регулювання, 7%		1,453.0	0.27%
Сімейні ферми	Базовий	547.4	530.1	-3.14%
	Ефективне регулювання, 1%		531.0	-2.98%
	Ефективне регулювання, 4%		533.8	-2.48%
	Ефективне регулювання, 7%		536.5	-1.98%
Загалом	Базовий	2,265.3	1,980.0	-12.59%
	Ефективне регулювання, 1%		1,981.5	-12.53%
	Ефективне регулювання, 4%		1,986.0	-12.33%
	Ефективне регулювання, 7%		1,990.4	-12.13%
<i>Державні підприємства</i>				
Загалом	Базовий	117.3	72.0	-38.66%
	Ефективне регулювання, 1%		71.9	-38.70%
	Ефективне регулювання, 4%		71.8	-38.84%
	Ефективне регулювання, 7%		71.6	-38.96%
<i>Донбас</i>				
Більші господарства	Базовий	75.1	84.9	12.96%
	Ефективне регулювання, 1%		85.0	13.08%
	Ефективне регулювання, 4%		85.2	13.43%
	Ефективне регулювання, 7%		85.5	13.79%
Дрібніші господарства	Базовий	174.7	99.6	-43.02%
	Ефективне регулювання, 1%		99.4	-43.10%
	Ефективне регулювання, 4%		99.0	-43.33%
	Ефективне регулювання, 7%		98.6	-43.57%
Сімейні ферми	Базовий	84.9	92.3	8.73%
	Ефективне регулювання, 1%		92.1	8.48%
	Ефективне регулювання, 4%		91.5	7.73%
	Ефективне регулювання, 7%		90.8	6.98%
Загалом	Базовий	334.8	276.8	-17.32%
	Ефективне регулювання, 1%		276.5	-17.40%
	Ефективне регулювання, 4%		275.7	-17.64%
	Ефективне регулювання, 7%		274.9	-17.88%

¹ т-тонн

Джерело: АПД

Таблиця А.3 Результати моделювання розвитку виробництва кукурудзи за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Мішаний ліс</i>				
Більші господарства	Базовий	1,116.3	1,102.4	-1.25%
	Ефективне регулювання, 1%		1,104.0	-1.11%
	Ефективне регулювання, 4%		1,108.8	-0.68%
	Ефективне регулювання, 7%		1,113.6	-0.25%
Дрібніші господарства	Базовий	1,335.5	2,197.8	64.57%
	Ефективне регулювання, 1%		2,203.5	65.00%
	Ефективне регулювання, 4%		2,220.7	66.29%
	Ефективне регулювання, 7%		2,238.0	67.58%
Сімейні ферми	Базовий	134.9	208.8	54.84%
	Ефективне регулювання, 1%		209.5	55.36%
	Ефективне регулювання, 4%		211.7	56.93%
	Ефективне регулювання, 7%		213.8	58.51%
Загалом	Базовий	2,586.7	3,509.0	35.66%
	Ефективне регулювання, 1%		3,517.0	35.97%
	Ефективне регулювання, 4%		3,541.2	36.90%
	Ефективне регулювання, 7%		3,565.4	37.84%
<i>Лісостеп</i>				
Більші господарства	Базовий	4,359.4	2,911.2	-33.22%
	Ефективне регулювання, 1%		2,921.0	-33.00%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
	Ефективне регулювання, 4%		2,950.4	-32.32%
	Ефективне регулювання, 7%		2,979.9	-31.64%
Дрібніші господарства	Базовий	5,076.8	5,508.6	8.51%
	Ефективне регулювання, 1%		5,522.8	8.79%
	Ефективне регулювання, 4%		5,565.5	9.63%
	Ефективне регулювання, 7%		5,608.2	10.47%
Сімейні ферми	Базовий	820.8	959.0	16.84%
	Ефективне регулювання, 1%		961.9	17.19%
	Ефективне регулювання, 4%		970.6	18.25%
	Ефективне регулювання, 7%		979.3	19.30%
Загалом	Базовий	10,257.0	9,378.9	-8.56%
	Ефективне регулювання, 1%		9,405.8	-8.30%
	Ефективне регулювання, 4%		9,486.5	-7.51%
	Ефективне регулювання, 7%		9,567.4	-6.72%
<i>Степ</i>				
Більші господарства	Базовий	514.0	395.9	-22.97%
	Ефективне регулювання, 1%		397.8	-22.61%
	Ефективне регулювання, 4%		403.3	-21.54%
	Ефективне регулювання, 7%		408.8	-20.46%
Дрібніші господарства	Базовий	1,279.2	2,443.6	91.02%
	Ефективне регулювання, 1%		2,451.2	91.62%
	Ефективне регулювання, 4%		2,474.0	93.40%
	Ефективне регулювання, 7%		2,496.8	95.18%
Сімейні ферми	Базовий	469.7	274.3	-41.60%
	Ефективне регулювання, 1%		275.5	-40.63%
	Ефективне регулювання, 4%		278.9	-39.90%
	Ефективне регулювання, 7%		282.3	-41.36%
Загалом	Базовий	2,263.0	3,113.9	37.60%
	Ефективне регулювання, 1%		3,124.5	38.07%
	Ефективне регулювання, 4%		3,156.2	39.47%
	Ефективне регулювання, 7%		3,188.0	40.88%
<i>Державні підприємства</i>				
Загалом	Базовий	110.9	58.7	-47.10%
	Ефективне регулювання, 1%		58.8	-47.01%
	Ефективне регулювання, 4%		59.0	-46.74%
	Ефективне регулювання, 7%		59.4	-46.48%
<i>Донбас</i>				
Більші господарства	Базовий	50.8	96.3	89.37%
	Ефективне регулювання, 1%		96.2	89.21%
	Ефективне регулювання, 4%		96.0	88.76%
	Ефективне регулювання, 7%		95.7	88.29%
Дрібніші господарства	Базовий	113.2	0.8	-99.28%
	Ефективне регулювання, 1%		0.8	-99.28%
	Ефективне регулювання, 4%		0.8	-99.27%
	Ефективне регулювання, 7%		0.8	-99.27%
Сімейні ферми	Базовий	100.2	233.3	132.89%
	Ефективне регулювання, 1%		233.4	133.00%
	Ефективне регулювання, 4%		233.8	133.33%
	Ефективне регулювання, 7%		234.0	133.64%
Загалом	Базовий	264.2	330.4	25.06%
	Ефективне регулювання, 1%		330.4	25.08%
	Ефективне регулювання, 4%		330.5	25.11%
	Ефективне регулювання, 7%		330.6	25.14%

¹ т-тонн

Джерело: АПД

Таблиця А.4 Результати моделювання розвитку виробництва соняшникового насіння за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Мішаний ліс</i>				
Більші	Базовий	70.7	171.2	141.95%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
господарства	Ефективне регулювання, 1%		171.2	141.95%
	Ефективне регулювання, 4%		171.2	141.98%
	Ефективне регулювання, 7%		171.2	141.99%
Дрібніші господарства	Базовий	152.6	513.7	236.52%
	Ефективне регулювання, 1%		515.6	237.82%
	Ефективне регулювання, 4%		521.6	241.73%
	Ефективне регулювання, 7%		527.6	245.67%
Сімейні ферми	Базовий	15.0	31.4	109.19%
	Ефективне регулювання, 1%		31.3	108.85%
	Ефективне регулювання, 4%		31.2	107.92%
	Ефективне регулювання, 7%		31.0	106.92%
Загалом	Базовий	238.4	716.2	200.44%
	Ефективне регулювання, 1%		718.1	201.26%
	Ефективне регулювання, 4%		724.0	203.71%
	Ефективне регулювання, 7%		729.8	206.17%
<i>Лісостеп</i>				
Більші господарства	Базовий	508.2	332.9	-34.49%
	Ефективне регулювання, 1%		333.7	-34.34%
	Ефективне регулювання, 4%		336.1	-33.87%
	Ефективне регулювання, 7%		338.5	-33.40%
Дрібніші господарства	Базовий	1,387.9	1,276.3	-8.04%
	Ефективне регулювання, 1%		1,275.8	-8.08%
	Ефективне регулювання, 4%		1,274.2	-8.19%
	Ефективне регулювання, 7%		1,272.6	-8.31%
Сімейні ферми	Базовий	306.5	339.8	10.89%
	Ефективне регулювання, 1%		340.7	11.17%
	Ефективне регулювання, 4%		343.3	12.02%
	Ефективне регулювання, 7%		345.9	12.87%
Загалом	Базовий	2,202.7	1,949.1	-11.51%
	Ефективне регулювання, 1%		1,950.3	-11.46%
	Ефективне регулювання, 4%		1,953.6	-11.31%
	Ефективне регулювання, 7%		1,957.0	-11.15%
<i>Степ</i>				
Більші господарства	Базовий	402.6	138.2	-65.66%
	Ефективне регулювання, 1%		139.0	-65.47%
	Ефективне регулювання, 4%		141.3	-64.91%
	Ефективне регулювання, 7%		143.5	-64.35%
Дрібніші господарства	Базовий	1,922.8	1,338.7	-30.38%
	Ефективне регулювання, 1%		1,342.4	-30.19%
	Ефективне регулювання, 4%		1,353.4	-29.61%
	Ефективне регулювання, 7%		1,364.5	-29.03%
Сімейні ферми	Базовий	790.3	577.3	-26.95%
	Ефективне регулювання, 1%		579.7	-26.65%
	Ефективне регулювання, 4%		586.9	-25.74%
	Ефективне регулювання, 7%		594.0	-24.83%
Загалом	Базовий	3,115.7	2,054.3	-34.07%
	Ефективне регулювання, 1%		2,061.1	-33.19%
	Ефективне регулювання, 4%		2,081.6	-32.53%
	Ефективне регулювання, 7%		2,102.0	-33.85%
<i>Державні підприємства</i>				
Загалом	Базовий	79.9	31.6	-60.41%
	Ефективне регулювання, 1%		31.7	-60.28%
	Ефективне регулювання, 4%		32.0	-59.83%
	Ефективне регулювання, 7%		32.4	-59.39%
<i>Донбас</i>				
Більші господарства	Базовий	220.35	99.7	-54.76%
	Ефективне регулювання, 1%		100.1	-54.56%
	Ефективне регулювання, 4%		101.4	-53.97%
	Ефективне регулювання, 7%		102.7	-53.38%
Дрібніші господарства	Базовий	472.2	360.3	-23.70%
	Ефективне регулювання, 1%		360.0	-23.75%
	Ефективне регулювання, 4%		359.3	-23.90%
	Ефективне регулювання, 7%		358.6	-24.06%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
Сімейні ферми	Базовий	318.2	396.7	24.68%
	Ефективне регулювання, 1%		396.7	24.67%
	Ефективне регулювання, 4%		396.6	24.65%
	Ефективне регулювання, 7%		396.6	24.63%
Загалом	Базовий	1,010.8	856.7	-15.24%
	Ефективне регулювання, 1%		856.9	-15.22%
	Ефективне регулювання, 4%		857.4	-15.17%
	Ефективне регулювання, 7%		857.9	-15.12%

¹ т-тонн

Джерело: АПД

Таблиця А.5 Результати моделювання розвитку виробництва насіння ріпаку за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Мішаний ліс</i>				
Більші господарства	Базовий	134.4	162.6	20.94%
	Ефективне регулювання, 1%		163.0	21.31%
	Ефективне регулювання, 4%		164.6	22.44%
	Ефективне регулювання, 7%		166.1	23.57%
Дрібніші господарства	Базовий	190.5	296.4	55.57%
	Ефективне регулювання, 1%		297.8	56.33%
	Ефективне регулювання, 4%		302.2	58.64%
	Ефективне регулювання, 7%		306.6	60.97%
Сімейні ферми	Базовий	34.9	19.0	-45.55%
	Ефективне регулювання, 1%		19.4	-44.29%
	Ефективне регулювання, 4%		20.8	-40.45%
	Ефективне регулювання, 7%		22.1	-36.52%
Загалом	Базовий	359.8	477.9	32.83%
	Ефективне регулювання, 1%		480.3	33.50%
	Ефективне регулювання, 4%		487.6	35.51%
	Ефективне регулювання, 7%		494.9	37.55%
<i>Лісостеп</i>				
Більші господарства	Базовий	216.2	176.5	-18.38%
	Ефективне регулювання, 1%		177.8	-17.80%
	Ефективне регулювання, 4%		181.6	-16.01%
	Ефективне регулювання, 7%		185.5	-14.21%
Дрібніші господарства	Базовий	480.6	835.6	73.84%
	Ефективне регулювання, 1%		837.1	74.17%
	Ефективне регулювання, 4%		841.8	75.14%
	Ефективне регулювання, 7%		846.4	76.10%
Сімейні ферми	Базовий	114.9	137.1	19.31%
	Ефективне регулювання, 1%		137.2	19.38%
	Ефективне регулювання, 4%		137.5	19.58%
	Ефективне регулювання, 7%		137.7	19.78%
Загалом	Базовий	811.8	1,149.2	41.56%
	Ефективне регулювання, 1%		1,160.9	41.91%
	Ефективне регулювання, 4%		1,152.1	42.99%
	Ефективне регулювання, 7%		1,169.6	-11.15%
<i>Степ</i>				
Більші господарства	Базовий	88.5	138.6	56.53%
	Ефективне регулювання, 1%		139.0	57.08%
	Ефективне регулювання, 4%		140.5	58.74%
	Ефективне регулювання, 7%		142.0	60.41%
Дрібніші господарства	Базовий	335.5	1,463.4	336.18%
	Ефективне регулювання, 1%		1,466.9	337.23%
	Ефективне регулювання, 4%		1,477.5	340.40%
	Ефективне регулювання, 7%		1,488.1	343.56%
Сімейні ферми	Базовий	173.6	735.8	323.70%
	Ефективне регулювання, 1%		738.2	325.10%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
	Ефективне регулювання, 4%		745.5	329.30%
	Ефективне регулювання, 7%		752.8	333.50%
Загалом	Базовий	597.7	2,337.7	291.13%
	Ефективне регулювання, 1%		2,344.2	292.21%
	Ефективне регулювання, 4%		2,363.6	295.46%
	Ефективне регулювання, 7%		2,383.0	298.70%
<i>Державні підприємства</i>				
Загалом	Базовий	12.3	38.5	213.28%
	Ефективне регулювання, 1%		38.3	211.65%
	Ефективне регулювання, 4%		37.7	207.01%
	Ефективне регулювання, 7%		37.1	202.21%
<i>Донбас</i>				
Більші господарства	Базовий	4.8	11.9	146.40%
	Ефективне регулювання, 1%		11.9	147.44%
	Ефективне регулювання, 4%		12.0	150.34%
	Ефективне регулювання, 7%		12.2	153.24%
Дрібніші господарства	Базовий	5.3	5.1	-4.23%
	Ефективне регулювання, 1%		5.1	-4.42%
	Ефективне регулювання, 4%		5.0	-4.79%
	Ефективне регулювання, 7%		5.01	-4.23%
Сімейні ферми	Базовий	4.4	3.0	-31.55%
	Ефективне регулювання, 1%		3.0	-31.77%
	Ефективне регулювання, 4%		3.0	-32.00%
	Ефективне регулювання, 7%		3.0	-31.77%
Загалом	Базовий	14.6	20.0	37.26%
	Ефективне регулювання, 1%		20.2	37.53%
	Ефективне регулювання, 4%		20.3	38.35%
	Ефективне регулювання, 7%		20.0	39.18%

¹ т-тонн

Джерело: АПД

Таблиця А.6 Результати моделювання розвитку виробництва сої за умов Базового сценарію і сценаріїв ефективного регулювання

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
<i>Мішаний ліс</i>				
Більші господарства	Базовий	54.8	108.6	98.26%
	Ефективне регулювання, 1%		108.6	98.26%
	Ефективне регулювання, 4%		108.6	98.30%
	Ефективне регулювання, 7%		108.6	98.32%
Дрібніші господарства	Базовий	135.0	521.3	286.06%
	Ефективне регулювання, 1%		522.3	286.78%
	Ефективне регулювання, 4%		525.2	288.94%
	Ефективне регулювання, 7%		528.0	291.08%
Сімейні ферми	Базовий	19.2	68.0	254.67%
	Ефективне регулювання, 1%		67.9	254.15%
	Ефективне регулювання, 4%		67.6	252.74%
	Ефективне регулювання, 7%		67.3	251.28%
Загалом	Базовий	209.0	697.9	233.95%
	Ефективне регулювання, 1%		698.8	234.38%
	Ефективне регулювання, 4%		701.4	235.64%
	Ефективне регулювання, 7%		704.0	236.90%
<i>Лісостеп</i>				
Більші господарства	Базовий	375.0	275.9	-26.43%
	Ефективне регулювання, 1%		276.9	-26.17%
	Ефективне регулювання, 4%		279.9	-25.37%
	Ефективне регулювання, 7%		282.9	-24.57%
Дрібніші господарства	Базовий	646.0	804.3	24.51%
	Ефективне регулювання, 1%		804.9	24.61%
	Ефективне регулювання, 4%		806.8	24.90%
	Ефективне регулювання, 7%		808.7	25.19%

*Крапка є десятковим розділювачем. Кома розділяє тисячі

Група виробників	Сценарій	Показник в 2008-2014, тис т ¹	Показник в 2030 р., тис т	Зміни порівняно з 2008-2014 рр.
Сімейні ферми	Базовий	114.3	241.2	111.06%
	Ефективне регулювання, 1%		241.6	111.49%
	Ефективне регулювання, 4%		243.1	112.77%
	Ефективне регулювання, 7%		244.6	114.06%
Загалом	Базовий	1135.3	1321.4	16.39%
	Ефективне регулювання, 1%		1323.5	16.58%
	Ефективне регулювання, 4%		1329.8	17.14%
	Ефективне регулювання, 7%		1336.2	17.69%
<i>Степ</i>				
Більші господарства	Базовий	99.4	21.6	-78.21%
	Ефективне регулювання, 1%		21.7	-78.09%
	Ефективне регулювання, 4%		21.8	-77.99%
	Ефективне регулювання, 7%		21.9	-78.18%
Дрібніші господарства	Базовий	239.0	96.0	-59.83%
	Ефективне регулювання, 1%		96.4	-59.80%
	Ефективне регулювання, 4%		96.7	-59.68%
	Ефективне регулювання, 7%		96.1	-59.58%
Сімейні ферми	Базовий	52.3	25.3	-51.53%
	Ефективне регулювання, 1%		25.4	-51.40%
	Ефективне регулювання, 4%		25.6	-51.01%
	Ефективне регулювання, 7%		25.8	-50.63%
Загалом	Базовий	390.7	143.0	-63.40%
	Ефективне регулювання, 1%		143.2	-63.35%
	Ефективне регулювання, 4%		143.8	-63.20%
	Ефективне регулювання, 7%		144.3	-63.06%
<i>Державні підприємства</i>				
Загалом	Базовий	28.8	39.1	35.53%
	Ефективне регулювання, 1%		39.1	35.60%
	Ефективне регулювання, 4%		39.2	35.70%
	Ефективне регулювання, 7%		39.2	35.81%
<i>Донбас</i>				
Більші господарства	Усі сценарії	0.4	0.1	-74.80%
Дрібніші господарства	Усі сценарії	3.3	0.3	-91.46%
Сімейні ферми	Усі сценарії	0.5	0.2	-54.44%
Загалом	Усі сценарії	4.1	0.6	-85.69%

¹ т-тонн

Джерело: АПД